

Narva Keeltelütseum

Kirjanduse
põhikooli ainekava
8.klass

2 tundi nädalas

Narva 2019

Õpitulemused

Lugemine ja ümberjutustamine Õpitulemused

Õpilane:

- 1) on läbi lugenud vähemalt 4 eakohast eri žanrisse kuuluvat väärtkirjandusteost;
- 2) loeb kirjandusteksti ladusalt ja mõtestatult ning väärtustab lugemist;
- 3) tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme, sõnumit ning võrdleb teost mõne teise teosega;
- 4) oskab loetut ümber jutustada eri konkreetse astmel ja eri vaatepunktist.

Teksti mõtestamine, analüüs ja interpretatsioon, kujundlik mõtlemine

Õpilane:

- 1) määrab teose põhiprobleemid ja idee;
- 2) arutleb klassikaaslastega loetud teose üle, avaldab ja põhjendab oma isiklikku arvamust;
- 3) leiab teostes võtmesündmused ja põhjuse-tagajärje seosed;
- 4) iseloomustab teose tegelasi;
- 5) toob välja tegelaste karakteriseerimise erinevad viisid;
- 6) määrab autori suhtumise teose tegelastesse;
- 7) määrab autori suhtumise teoses kujutatud sündmustesse;
- 8) arutleb klassikaaslastega loetud teose üle, avaldab ja põhjendab oma isiklikku arvamust;
- 9) leiab kirjandusteostest kõnekujundeid/troope (epiteet, võrdlus, metafoor, metonüümia, hüperbool, litootes) ning selgitab nende rolli kirjandustekstis;
- 10) kasutab kõnekujundeid oma tekstides.

Loominguline tegevus ja esinemine

Õpilane:

- 1) kirjutab eriliigilisi omaloomingulisi töid, sh kirjeldavat ja jutustavat teksti ning lühiarvamust loetud teose kohta;
- 2) kirjutab kirjandusteose põhjal arutleva kirjandi, väljendades oma seisukohti ja põhjendades neid näidetega alustekstist või mujalt ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja nõudeid;
- 3) esitab peast luule-, proosa- või draamateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ning tekstitäpsust; intervjuud;
- 4) koostab ja esitab kirjandusteost tutvustava ettekande.

Õppesisu

Lugemine ja ümberjutustamine

Erinevad lugemisviisid: aeglane lugemine, kommenteeriv lugemine. Proosatekstide ja lüroepiliste tekstide kompositsiooni eri tasandite analüüs. Mõtestatud ilmekas poeesia lugemine.

Erinevad ümberjutustamise viisid: üksikasjaline, üldistav, fragmentaarne, varem etteantud põhimõttel.

Isiklik suhtumine ümberjutustatavasse teksti. Oma arvamuse esitamine ja kaitsmine.

Jutustamise protsessis kahe või mitme žanrilt erinevate tekstide elementide sidumine.

Teksti mõistmine ja tõlgendamine

Võtmesõnade leidmine, tegelaste vaatepunkti väljaselgitamine, tekstis autoripositsiooni määramine jm.

Arutlemine teoses püstitatud teemal: isikliku arvamuse väljendamine teksti sisu ja struktuuri kohta, oma seisukohtade argumenteerimine ja kaitsmine teosele viidates ja tsiteerides.

Analüüs- ja interpreteerimine: teose liigendamine sүžeelisteks fragmentideks, plaanide koostamine, teose erinevate sүžeeliste funktsioonidega (kirjeldus, portreeiline või psühholoogiline karakteristika, monoloogid ja dialoogid) episoodide välja selgitamine, episoodide valimine etteantud põhimõttel.

Kirjandusteose struktuur: sүžee ja kompositsioon, tegelaskonna struktuur, teksti stilistilised karakteristikud.

Proosateose kompositsioon. Kirjeldavad ja jutustavad elemendid, nende roll. Põhjuse-tagajärje seosed proosajutustuses.

Eri žanris teoste kunstispetsiifika. Lühijutt. Novell. Jutustus. Ajalooline romaan/jutustus. Proosaluuletus.

Lüüriline miniatuur.

Ajaloolis-kirjanduslikud teadmised ja mõisted

Mõisted: personaaz, tegelane, prototüüp, teose põhikonflikt.

Tegelase karakteristika: sotsiokultuuriline, psühholoogiline, väline. Tegelase ajalooline ja kultuuriline tingitus. Erinevate teoste tegelaskujude võrdlus (ajaloolis-kultuuriline, autoripoeetika võrdlus).

Põhikonflikti olemuse määramine (sotsiaalne, eetiline).

Kunstiline ruum ja aeg poetilises tekstis. Teose ajaloolis-kultuuriline kontekst. Tekst kui kunstiline tervik. Kirjandussuunad ja -rühmitused 20. sajandi alguse kirjanduses. Uusromantism, uusrealism.

Luulekeele uuenemine. Sümbolism, akmeism, futurism vene kirjanduses.

Mõisted: luuletsükkel ja luuleraamat. Käsitletavate kirjandusteoste seostamine peamiste kirjandussuundadega.

Loominguline tegevus ja esinemine

Eri liiki iseseisvad esitlused: kirjandi või luuletuse esitamine, osalemine diskussioonides loetu üle, lugejapäeviku pidamine, sõnavõtuks või ettekandeks valmistumine jms.

Eri žanrides ning erineva suunitlusega tekstide loomine: essee, kirjand, retsensioon kirjandusteoste alusel loodud lavastusele ja filmile originaalteksti kõrvutamise ja selle lavaversiooni või ekraniseeringuga,

temaatiline presentatsioon loomises. Kirjandusteose teksti „tõlkimine“ teise kunstiliigi keelde (eeldõige teatri- ja filmikeelde).

Kirjandusteoste valik, peamised teemad ja probleemid arutlemiseks

Kirjandusteoste valikul arvestatakse ka järgmisi sel kooliastmel arutlemiseks sobivaid teemasid ja probleeme: inimese kõlbelised kohustused - halastuse ja kaastunde probleem. Tunde ja kohuse konflikt. Isikliku kõlbelise valiku probleem. Kõlbelised ideaalid ja elutõde. Isiksuse kõlbeline väärikus; isiksus ja ajastu - Inimese vastutus maailma eest, milles ta elab. Kangelane ajaloo näo ees. Isiksuse sotsiaalsed hüpostaasid (palged). Patriotism ja vabadusearmastus. Isiklikud ja grupiväärtused. „Oma“ ja „võõra“ kokkupõrge. Inimese võõrandumine tänapäevamaailmas.

Ajatud kõlbelised väärtused; looming kui maailma ümberkujundamise viis - Kunst ja armastus kui inimelu kõrgeimad väärtused. Lüüriline teos kui isikliku maailmapildi peegeldus. Lüüriline kangelane – poeedi „teisik“; kodanikuühiskond ja rahvusvahelised suhted - Ajalooline mälu (ajaloolised sündmused ja traditsioonid, mis kujundavad/moodustavad/loovad ajaloolise järjepidevuse. Suhted teiste rahvustega (kontaktid eesti ja vene rahva esindajate vahel). Sallivus ja austus teise vastu kui rahvusvaheliste kontaktide alu; teabekeskond, tehnoloogia ja innovatsioon -Teabe otsimise ja edastamise võimalused tänapäeval. Veebiressursid kui teabeallikas ja silmaringi laiendamise viis. Internet kui võimalike ohtude allikas (võrguportaalides käitumise probleemid, keelemõjud). Kino ja fotograafia kui ajaloo jäädvustamise (säilitamise) viisid.

Teoseid terviklikuks lugemiseks

Aleksandri Blok luuletused, Vladimir Majakovski luuletused, Nikolai Gumiljov luuletused, Anna Ahmatova luuletused, Aleksandr Kuprin „Junkur“, Maksim Gorki „Vanaeit Izergil“, Leonid Andrejev „Noorsugu“, Mihhail Bulgakov „Koera süda“, Vladimir Nabokov „Juhus“, Aleksandr Solženitsõn „Küll on kahju“, Mihhail Šolohhov „Inimese saatus“, Aleksandr Vampilov „Kohtumine, vähemalt kolm uudisproosateost õpetaja valikul, kolm vabalt valitud luulekogu.

Mati Unt „Hüvasti, kollane kass“; vähemalt üks paikkondliku autori proosa- või luuleteos. Ray Bradbury „Veldt“.

Keele- ja kirjanduse valdkonna lõimingu võimalused teiste ainevaldkondadega

Keele- ja kirjanduse valdkonna õppeained toetavad teiste ainete valdkondlike pädevuste saavutamist. Keele- ja kirjandustundides arendavad õpilased kõikides õppeainetes vajalikku suulist ja kirjalikku väljendusoskust ning suhtlusoskust, õpivad lugema ja mõistma eri liiki tekste, sh teabe- ja tarbetekste, arendavad kirjandustekste lugedes sõnavara ning avardavad maailmapilti; õpivad kirjutama eri tüüpi tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja terminoloogiat ning sobivat stiili; õpivad koostama ning vormistama uurimistöid, kasutama allikaid ja viitama neile; harjuvad kasutama eri liiki sõna- ning käsiraamatuid. Lõimingu tagab teistes ainevaldkondades elementaarsete õigekirjanõuete järgimine õpilaste kirjalikes töödes ja keelekasutuses.

Võõrkeeled. Võõrkeelte grammatilist süsteemi tundma õppides on toeks eesti/ vene keele tundides omandatud keelemõisted, võõrsõnade õppimine soodustab võõrkeelte õppimist. Väliskirjanduse autorite ja teostega tutvumine tekitab huvi võõrkeelte õppimise vastu, õpitavas võõrkeeles kirjutavate autorite teoste lugemine ja arutamine süvendab huvi õpitava keele maa, selle kultuuri ning kirjanduse originaalkeeles lugemise vastu.

Matemaatika. Õppetekstide ja tekstülesannete mõistmist soodustab eesti/vene keele ja kirjanduse tundides arendatav lugemisoskus. Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist.

Loodusained. Loodusteaduslike õppe- ja teabetekstide mõistmine eeldab samuti lugemisoskust ja tekstitööd. Loodusvaldkonna ainetes omandavad kohanimed ning loodusnähtuste ja loodusobjektide nimetuste õigekirja kinnistatakse keele- ja kirjanduse valdkonna õppeainetes. Loodusalased tekstid eesti/vene keele õppekirjanduses ning loetavas ilukirjanduses aitavad loodust tundma õppida ja väärtustada. Loodusvaldkonna õppeainetes omandatud sõnavara ning teadmised soodustavad omakorda kirjandusteoste looduskirjelduste mõistmist, kujutluspiltide teket ja emotsionaalset mõju lugejale. Arutlusoskust ning info hankimise, tõlgendamise ja kasutamise oskusi arendatakse nii keele- ja kirjanduse valdkonna kui ka loodusainete õppes sisult erinevate tekstidega töötades, diskussioonide ja väitluste kaudu.

Sotsiaalsained. Ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs toetavad maailmapildi kujunemist, ajaloosündmuste ja arengu mõistmist ning ühiskonnaelus ja inimsuhetes orienteerumist. Kirjandustekste valides ja käsitledes peetakse silmas ühiskonnaelus olulisi valdkondi: väärtused ja kõlblus; suhted kodus ja koolis; omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus; kodanikuühiskond ja rahvussuhted. Sotsiaalainete õppimise käigus omandatud teadmised ajaloost, ühiskonna arengust ja toimimisest ning inimese staatusest ühiskonnas toetavad kirjandusteostes kajastatud ühiskonnaelu probleemide ja inimsuhete mõistmist. Keeletundides õpitakse riikide, ühenduste, organisatsioonide, ajalooliste isikute, ajaloosündmuste nimetuste õigekirja norme, mida ajaloo- ja ühiskonnatundides konkreetsete näidete varal kinnistatakse.

Arutlusoskust ning info hankimise, tõlgendamise ja kasutamise oskusi arendatakse nii keele- ja kirjanduse valdkonna kui ka sotsiaalainete õppes sisult erinevate tekstidega töötades, diskussioonide ja väitluste kaudu.

Kunst ja muusika. Kirjandusteose analüüs seostatuna illustratsioonide vaatlusega soodustab kunsti väljendusvahendite eripära mõistmist. Reklaami terviklik käsitlemine keeleõppes eeldab ka visuaalsete komponentide eritlemist ja analüüsi. Kirjandusteose käsitlemise illustreerimine vastava ajastu muusikaga soodustab arusaamist muusika emotsionaalsest mõjust ning kunstilistest väljendusvahenditest. Kirjanduse ja muusikaõpetuse ühisosa on (rahva)laul, selle tekst ja esitamine.

Kehakultuur. Meedia- kui ka kirjandustekstide valiku kaudu hangitakse elukogemusi, plakatite ja esitluste koostamise ning kirjandiks materjalide kogumise kaudu kujundatakse tervist väärtustavat eluhoiakut, väitlustes propageeritakse tervislikke eluviise, dramatiseeringute ja rollimängude kaudu saab turvaliselt kogeda erinevaid olukordi, mis elus ette tulla võivad.

Läbivate teemade rakendamine keele- ja kirjanduse õppeainetes

Õppekava läbivaid teemasid peetakse silmas valdkonna õppeainete eesmärgiseade, õpitulemuste ning õppesisu kavandamisel lähtuvalt kooliastmest ning õppeaine spetsiifikast.

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine. Rollimängude ja erinevate tekstide käsitlemise ning aruelude, samuti loovtööde kaudu arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, suutlikkust oma arvamust kujundada ja väljendada ning probleeme lahendada. Õppetegevus võimaldab õpilasel märgata oma ainespetsiifilisi kalduvusi ning arendada loomevõimeid.

Keskkond ja jätkusuutlik areng ning Tervis ja ohutus. Ainevaldkonna õppeainetes toetatakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, keskkonnateadlikeks, vastutustundlikeks ning tervist ja turvalisust väärtustavateks inimesteks. See toimub teemakohaste tekstide, sh meediatekstide valiku ja analüüsi ning neis tõstatatud probleemide üle arutlemisega suulises ja kirjalikus vormis.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Eriliigiliste tekstide käsitluse kaudu suunatakse õpilasi märkama ühiskonna probleeme ja õhutada nende lahendusi otsima. Projektides osalemine kasvatab aktiivset ellusuhtumist.

Kultuuriline identiteet. Keele ja kirjanduse kui rahvuskultuuri kandjate toel kujuneb õpilases arusaam endast, teadmine oma juurtest. Oma keele ja kirjanduse väärtustamise kaudu õpitakse lugu pidama endast ja oma rahvast, teiste rahvaste tekstide abil kujundatakse arusaam kultuuride erinevustest, aga ka tõdemus inimkonna kulutuuriilisest ühisosast.

Teabekeskond. Eri allikatest (sh internetist) teabe hankimine, selle kriitiline hindamine ja kasutamine nii keeleteadmiste ning õppeteemakohaste teadmiste laiendamiseks kui ka tekstiloomes.

Tehnoloogia ja innovatsioon. Õpiülesannete lahendamiseks kasutatakse teadlikult infoühiskonna rohkeid võimalusi, õpilasi õhutada kasutama alternatiivseid lahendusi, oma ideid ellu rakendama.

Väärtused ja kõlblus Ilukirjandust ning kultuuriteemalisi teabetekste lugedes ja analüüsides, nende üle arutledes ning nende põhjal kirjutades pööratakse tähelepanu õpilaste kujunemisele kõlbelisteks isiksusteks, kes teavad ja tunnustavad väärtusnorme ja põhimõtteid. Teksti ja karakteristikute analüüsi kaudu kujundatakse väljendusjulgust taunimisväärsate tegude ja hoiakute suhtes.

Kasutatav õppekirjandus ja õppevahendid

Елена Моисеева. Татьяна Степанищева. Литература. 8 класс. Таллинн: Avita, 2013